

ФАЛЬКЛОРНЫЯ СКАРБЫ БЕЛАРУСІ

У Цэнтральнай навуковай бібліятэцы імя Якуба Коласа адбылася прэзентацыя выданняў серыі «Фальклорныя скарбы Беларусі».

Найважнейшымі складнікамі нацыянальнага беларускага кода з'яўляюцца мова і традыцыйная культура. Іх узаемасувязь абумоўлівае ўзнікненне і функцыянаванне фальклорных тэкстаў розных жанраў, якія можна назваць узорнай формай адлюстравання беларускай этнічнай самаідэнтыфікацыі. Выданні згаданай серыі рэпрэзентуюць самыя розныя светапоглядныя сістэмы беларусаў і іх унікальнасць. Аўтар ідэі серыі – Старшыня Прэзідыума НАН Беларусі Уладзімір Рыгоравіч Гусакоў.

Выданні падрыхтаваны на матэрыялах фальклорных экспедыцый супрацоўнікаў Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі.

Першая кніга серыі «Адкуль праўда і крыўда: беларускія народныя легенды і былічкі». У яе ўключаны легенды і былічкі як асаблівае форма назапашвання, захавання і перадачы традыцыйных ведаў аб прыродзе, грамадстве і чалавеку. Акцэнт зроблены на экспедыцыйных запісах апошніх дзесяцігоддзяў, што выяўляе жыццязольнасць і глыбіню памяці культуры вуснага тыпу нават у цяперашні – высокатэхналагічны – час. Пры гэтым важны элемент выдання – пераказ сюжэтаў на рускую і англійскую мовы, што значна пашырае кола чытачоў, якія могуць далучыцца да беларускай традыцыйнай культуры. Тэксты ў выданні пададзены на беларускай літаратурнай мове, аднак на вокладцы ёсць QR-код, праз які можна прачытаць і нават праслухаць тэксты ў дыялектнай форме, як яны былі запісаны падчас экспедыцый. Такое ўнікальнае рашэнне надзвычай актуальнае ў тым ліку для дыялектолагаў.

Другі альбом серыі – «Добрая прыказка як да мяшка прывязка: беларускія народныя прыказкі з рускімі і англійскімі адпаведнікамі». Тут сабраны і папулярныя, і рэдкія «беларускія прыказкі, якія ў вытанчанай форме выражаюць і захоўваюць шматвяковы гаспадарчы і жыццёвы вопыт народа, яго назіранні і веды, яго філасофію, педагагічныя погляды і правільны». Да кожнай прыказкі падобраны рускія і англійскія адпаведнікі, якія дэманструюць універсальнае і

спецыфічнае ў кожнай з моў. Важна падкрэсліць, што англійскія і рускія варыянты – не пераклад беларускіх тэкстаў, а ўласна адпаведнікі, падобныя да тых, якія былі ў складана.

Трэці альбом серыі – «Вадзіца-царыца, усяму свету памачніца: беларускія замовы з перакладам на рускую і перакладам на англійскую мову». У гэта выданне ўключаны тэксты замоў – «адметнага і жывога да сёння жанру фальклор-

най творчасці беларусаў». Перад чытачом адкрываецца багаты свет традыцыйных уяўленняў з яго шчыльным і арганічным знітаваннем архаічнай міфалагічнай і хрысціянскай плыней, а таксама праходзіць будзённае чалавечае жыццё, дзе шукаюць ратунку ад бед і хвароб. Гэтым надзвычай яркім, паэтычным і нават займальным тэкстам прыпісвалася асаблівае моц.

Пераклад на англійскую і пераказ сюжэта на рускую мову пашырае чытацкую аўдыторыю. Замовы – унікальныя тэксты з асобым рытмам і вершаваным памерам, а таксама спецыфічнай сістэмай вобразаў. Усё гэта было надзвычай важна ўлічыць пры перакладзе на англійскую мову. Кніга суправаджаецца аўдыя- або відэазапісамі амаль усіх тэкстаў, зробленымі ў розных раёнах Беларусі.

Усе выданні аздоблены адметным відам беларускага народнага мастацтва – выцінанкамі, зробленымі адмыслова для ілюстрацыі. Выцінанка як асобны від мастацтва ўвайшла ў спіс каштоўнасцей ЮНЕСКА. Майстрыхі ў сваіх працах адлюстравалі цэлы сусвет беларускай культуры. Арыгіналы былі прадстаўлены на выставе падчас прэзентацыі.

Таццяна АЛІФЕРЧЫК,
загадчык аддзела славістыкі і тэорыі мовы
Інстытута мовазнаўства НАН Беларусі